

Op 8 februari 2011 is het volgende advies (A11.004) gegeven.

1. Het verzoek:

Het hierna te bespreken verzoek refereert aan – en borduurt voort op - een eerder gegeven advies, gedateerd 13 september 2010 onder nummer A10.090. De Codecommissie neemt daarom, voor zover nodig en omwille van de duidelijkheid, eerder door verzoekster (“de Stichting X”) gedane mededelingen en verzoeken in het navolgende feitenrelaas over.

De stichting deelt – kort weergegeven - het volgende mede. Zij is een bedrijf zonder winstoogmerk met als kernactiviteit het vervaardigen van informatie voor mensen met een chronische aandoening. Deze informatie is onafhankelijk en komt tot stand in samenwerking met, en met goedkeuring van, alle belangrijke organisaties in het veld. Daartoe behoren onder meer talrijke verenigingen van beroepsbeoefenaren maar ook andere organisaties, in een bijlage bij het voorgaande verzoek afzonderlijk gespecificeerd.

Het door de stichting ontwikkelde materiaal wordt uitgegeven in boekvorm (“Zorgboeken en Zorgpockets”). Bij het eerdere verzoek was al meegestuurd een uitgave van het Zorgboek over de ziekte van Y. Nu zijn ook andere uitgaven aan de Codecommissie ter beschikking gesteld, te weten een Cd-rom over Z, een USB stick en een Zorgpocket (1° druk 2010) met als titel “A”. Ook is een website geopend, waarover hieronder meer.

In de eerdere adviesprocedure had de stichting reeds het volgende naar voren gebracht. Sinds een aantal jaren werkt de stichting samen met farmaceutische bedrijven, die bereid zijn een financiële bijdrage te leveren ten behoeve van soortgelijke uitgaven en die het materiaal van de stichting via hun artsenbezoekers weggeven aan de artsen met het doel dat dezen het aan hun patiënten doorgeven. De betreffende farmaceutische bedrijven verkrijgen een aantal Zorgboeken om niet. Het bedrijf gebruikt deze ter ondersteuning van zijn buitendienst, wat erop neerkomt dat het bedrijf, vaak door middel van een mailing, artsen verzoekt de X Zorgboeken aan te vragen. Het bedrijf brengt vervolgens via een artsenbezoeker de Zorgboeken langs bij de arts met het verzoek of deze de boeken aan de patiënten wil uitreiken, eveneens gratis.

Het farmaceutisch bedrijf heeft geen enkele invloed op de inhoud, aldus de stichting. In het Zorgboek wordt de naam van het bedrijf (zonder logo) vermeld in het colofon en in de verantwoording. In bovengenoemd advies A10.090 heeft de Codecommissie geoordeeld dat de voornemens van de stichting – met één voorbehoud op het punt van schriftelijke vastlegging van de afspraken met de sponsor(s), welk voorbehoud thans niet meer relevant is - in overeenstemming zijn met de Gedragscode Geneesmiddelenreclame.

Thans wordt zoals gezegd mededeling gedaan van andere uitgaven zoals bovengenoemd, en de introductie van een website onder de naam B. Deze site omvat de inhoud van de zorgboeken en een grote hoeveelheid multimediale menu's als

filmpjes, animaties, formulieren etc. Ook voor de verspreiding van de nieuwe uitgaven en sites zoekt de stichting samenwerking met farmaceutische bedrijven. Wat de B-site betreft, zullen deze bedrijven tickets weggeven die artsen aan hun patiënten kunnen verstrekken. Deze tickets bevatten een inlogcode die de patiënt gratis toegang geeft tot de B-website. De Codecommissie is in staat gesteld deze site te bezoeken.

Voorts is de stichting voornemens om alle genoemde materialen in de toekomst ook aan andere groepen zorgverleners dan artsen te verstrekken, te weten: praktijkondersteuners, nurse practitioners, verpleegkundigen en patiëntenverenigingen. Ook is er de intentie om deze materialen via de farmaceutische industrie rechtstreeks aan de patiënt te verstrekken.

De stichting vat haar nieuwe verzoek als volgt samen:

1. "Is de wijze waarop de materialen (Zorgcd-rom's, Zorgpockets, Zorgsticks en de toegang tot de B-website) van Stichting X, door de farmaceutische industrie via praktijkondersteuners, nurse practitioners, verpleegkundigen en patiëntenverenigingen aan patiënten worden verstrekt, in strijd met de gedragscode geneesmiddelenreclame, of een ander relevant CGR reglement?"
2. "Is het rechtstreeks verstrekken van de materialen (Zorgcd-rom's, Zorgpockets, Zorgsticks en toegang tot de B-website) van Stichting X door de farmaceutische industrie aan patiënten, in strijd met de gedragscode geneesmiddelenreclame, of een ander relevant CGR reglement?"

2. Het oordeel van de Codecommissie:

De Codecommissie heeft voor de beantwoording van de gestelde vraag uiteraard alleen kennis kunnen nemen van de hierboven met zoveel woorden genoemde materialen en website – hieronder aan te duiden als "de materialen" -, niet van de talrijke andere materialen die de stichting blijkens haar opsomming heeft uitgegeven of nog zal uitgeven. De Codecommissie begrijpt wel dat het toegezonden materiaal een voorbeeld – waarschijnlijk een representatief voorbeeld – is van haar diverse uitgaven, maar tekent hierbij uitdrukkelijk aan dat onderstaand advies alleen is gebaseerd op de tot dusver ontvangen materialen. Indien en voor zover andere uitgaven op wezenlijke punten van de onderhavige mochten verschillen, kan dit advies daarop geen betrekking hebben. De stichting zal ongetwijfeld zelf kunnen beoordelen of in voorkomende gevallen van wezenlijke verschillen sprake is en of daarom een afzonderlijke adviesaanvraag wenselijk is.

Zowel de uiterlijke vormgeving als de inhoud van de materialen maken duidelijk dat beoogd wordt informatie ten behoeve van patiënten te verstrekken. De Codecommissie heeft geen elementen aangetroffen die erop zouden kunnen wijzen dat geneesmiddelen worden aangeprezen en/of het gebruik van zekere geneesmiddelen op andere dan rationele wijze wordt bevorderd. De materialen bevatten medische informatie en informatie over beschikbare medicijnen, maar ook adviezen om de gevolgen van de ziekte te beperken en met de ziekte om te gaan, voorts over de invloed op het dagelijks leven en vormen van hulp en steun, om enkele belangrijke onderdelen daaruit te noemen.

De CGR kent een richtlijn houdende nadere invulling van het onderscheid tussen reclame en informatie. Deze houdt onder meer in dat onder informatie in elk geval wordt verstaan: "informatie betreffende de volksgezondheid, therapeutische klasse,

indicatiegebied of menselijke ziekten, voor zover die geen verwijzing, zelfs niet indirect, naar een geneesmiddel bevat". Aan deze eis voldoen de materialen. Er worden weliswaar geneesmiddelen in vermeld, zowel met merknaam als met generieke naam, maar steeds als onderdeel van totaaloverzichten resp. met objectieve beschrijvingen per categorie van de werkzaamheid c.q. bijwerkingen en op zodanige wijze dat nergens met ongerechtvaardigde nadruk wordt verwezen naar een bepaald geneesmiddel. Er is dus ook geen sprake van (verboden) reclame gericht op het publiek van niet-beroepsbeoefenaren. Op enkele plaatsen wordt verwezen naar een farmaceutisch bedrijf en er komt – als niet opvallend onderdeel van een langere tekst - een vermelding in voor dat de uitgave mede mogelijk is gemaakt door een financiële bijdrage van een met name genoemd farmaceutisch bedrijf. Deze zinsnede doet niet af aan het informatieve karakter van de uitgave.

Uit het bovenstaande blijkt reeds dat de door de stichting geboden informatie evenwichtig is en in dit opzicht voldoet aan de Leidraad Informatie UR-geneesmiddelen. Deze leidraad bepaalt onder meer dat de informatie "zo compleet mogelijk" moet worden weergegeven; de Codecommissie kan uiteraard niet zelf beoordelen of zulks op alle onderdelen het geval is – deze beoordeling valt immers eerst en vooral onder de verantwoordelijkheid van de stichting en de partijen met wie zij samenwerkt om de uitgaven te realiseren -, maar het komt de Codecommissie voor dat de stichting voor de volledigheid van de informatie de nodige voorwaarden heeft geschapen, met name gelet op de inbreng van onafhankelijke en deskundige derden, terwijl niet gebleken is van wezenlijke informatieve elementen die zouden kunnen ontbreken.

De stichting wil de materialen ook aan andere zorgverleners dan artsen – te weten praktijkondersteuners, nurse practitioners en andere verpleegkundigen alsmede patiëntenverenigingen – verstrekken. Het is de stichting ongetwijfeld bekend dat de genoemde groepen niet behoren tot de "beroepsbeoefenaren" als bedoeld in de Gedragscode Geneesmiddelenreclame en de daarvan afgeleide regelgeving. Niettemin komt het de Codecommissie doelmatig voor indien ook deze categorieën zorgverleners alsmede patiëntenverenigingen over de materialen beschikken, gelet op het intensieve contact dat zij hebben met de betrokken patiënten, welk contact de gelegenheid biedt de informatie op ruime schaal, edoch gericht, onder de aandacht van laatstgenoemden te brengen; zulks evenwel met twee uitzonderingen waarover hieronder meer. De Codecommissie herhaalt hier nog eens dat de materialen uitsluitend zijn te kwalificeren als informatie over menselijke ziekten welke in het belang is van patiënten en niet als reclame voor geneesmiddelen kan worden aangemerkt; mocht dit door bijkomende omstandigheden, bijvoorbeeld in verband met de context van de uitingen, anders zijn, waardoor aanprijzende elementen worden toegevoegd, dan kan uiteraard dit oordeel anders uitvallen.

Het bovenstaande geldt voor de Zorgpocket, de Cd-rom en ook voor de toegang tot de website "B". Ten aanzien van de USB-sticks en de Zorgboeken wordt overwogen dat deze als geschenk van enige waarde moeten worden aangemerkt en daarom niet gratis door farmaceutische bedrijven aan praktijkondersteuners, nurse practitioners en andere verpleegkundigen en aan patiëntenverenigingen kunnen worden aangeboden en/of verstrekt; wat de USB-sticks betreft omdat deze als gadget van enige waarde kunnen worden gebruikt, wat de Zorgboeken betreft gelet op de opgegeven winkelwaarde van € 18,50.

Tot zover was sprake van verspreiding onder zorgverleners en belangenbehartigers. De stichting vraagt evenwel ook of het verstrekken van de materialen door de industrie aan patiënten, dus zonder tussenkomst van enigerlei professioneel betrokken partij, toelaatbaar is. Daarover heeft de Codecommissie een nadere toelichting gevraagd en gekregen. Uit die toelichting blijkt dat op dit moment (nog) geen sprake is van concrete plannen voor verstrekking rechtstreeks aan patiënten en daarvoor dus ook geen gedetailleerd plan voorligt, maar dat de stichting wil anticiperen op vraag daarnaar in de toekomst. Men denkt daarbij aan het aanvragen via een website van een farmaceutisch bedrijf of stands op beurzen of doordat de arts aan de patiënt een bon overhandigt waarmee deze de materialen bij het bedrijf gratis kan aanvragen. De Codecommissie adviseert hieromtrent als volgt.

Indien men slechts zou afgaan op de inhoud van het materiaal en de afwezigheid van aanprijzende elementen daarin, lijken er uit dien hoofde geen beletselen te zijn om het materiaal rechtstreeks door farmaceutische bedrijven aan patiënten ter beschikking te laten stellen. Ingevolge de “Nadere invulling van het onderscheid tussen reclame en informatie voor geneesmiddelen” alsmede de “Leidraad Informatie UR-geneesmiddelen” moet echter evenzeer worden gelet op de presentatie, de opmaak van de uiting en de context waarin deze wordt gedaan. Onder omstandigheden – men denke bijvoorbeeld aan de inhoud en/of de vormgeving van begeleidende mondelinge of schriftelijke mededelingen - kunnen deze van zodanige aard blijken te zijn dat expliciet of impliciet aanprijzende elementen worden toegevoegd en/of het geheel van uitingen niet bevorderlijk is voor een juist, veilig en verantwoord gebruik van geneesmiddelen, zodat de combinatie van uitingen aan rechtstreekse verstrekking aan patiënten in de weg staat. Dit laatste is met name het geval bij verspreiding vanuit stands van farmaceutische bedrijven op beurzen.

Nu geen volledig plan op dit punt ter beschikking is, kan de Codecommissie op dit moment geen verder strekkend oordeel geven. Wel vraagt de commissie zich af welk doel kan zijn gediend met rechtstreekse verstrekking aan patiënten door farmaceutische bedrijven en wat – gezien vanuit het belang van een adequate geneesmiddelenvoorziening - de meerwaarde van zulk een rechtstreekse verstrekking zou kunnen zijn. Dit klemt temeer nu de mogelijkheid is/wordt gegeven om materialen waar nodig via professionele zorgverleners ter beschikking te stellen.

Conclusie:

Het antwoord op de beide door de stichting gestelde vragen moet daarom luiden als volgt:

1. Met betrekking tot de Zorgpockets, Cd-roms en de website “B” is deze wijze van verstrekking in beginsel niet in strijd met de CGR regelgeving. Bijkomende omstandigheden kunnen echter tot een ander oordeel leiden. Verspreiding van de USB-sticks en de Zorgboeken mogen buiten de kring van beroepsbeoefenaars niet rechtstreeks door de industrie worden verspreid.
2. Deze rechtstreekse verstrekking aan patiënten is onder omstandigheden – bijvoorbeeld vanuit stands op beurzen - in strijd met de CGR regelgeving. Voor een verder strekkend oordeel ontbreken in het onderhavige verzoek voldoende feitelijke aanknopingspunten.

3. De kosten:

De Codecommissie bepaalt dat de aan deze adviesaanvraag verbonden kosten separaat aan verzoekster in rekening zullen worden gebracht.

Aldus gedaan te Gouda op 8 februari 2011 door mr. M. de Boer, voorzitter.